

Att få vara delaktig i sitt liv – en pedagogisk utmaning

Cecilia Olsson, fil.dr. spec. ped.
konsult, handledare

Projektet "Gott Liv som äldre
– aktiviteter och boende för personer med IF"

Hur skulle det se ut om alla fick vara med och bestämma?

Hur skulle det se ut om alla fick vara med och bestämma?

Hur skulle **det** se ut om alla fick vara med och bestämma?

Hur skulle det se ut **om** alla fick vara med och bestämma?

Hur skulle det se ut om alla **fick** vara med och bestämma?

Hur skulle det se ut om alla fick **vara med** och **bestämma**?

Delaktighet=

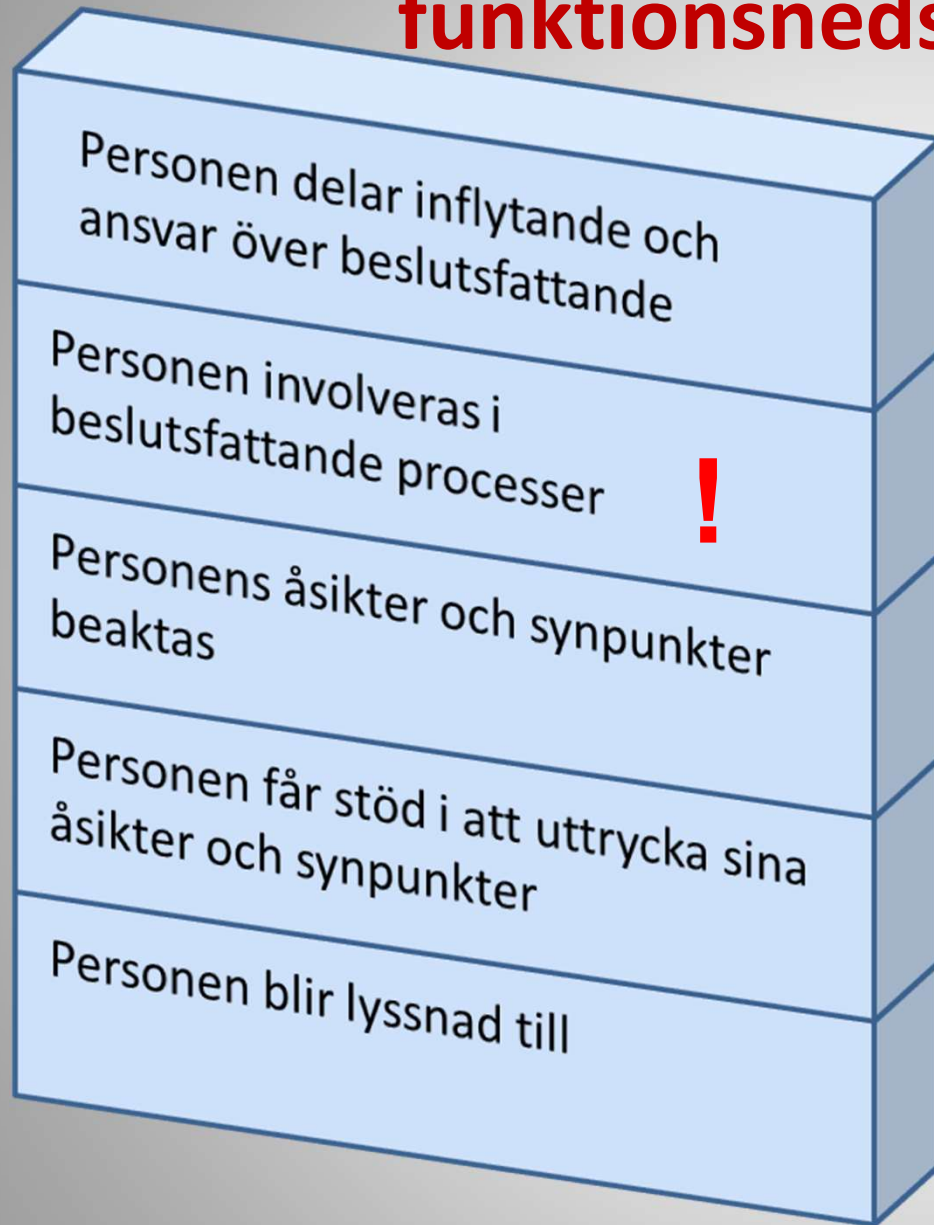
- en persons engagemang i en livssituation (även om personen inte nödvändigtvis utför uppgiften eller handlingen själv)
- vad personen gör tillsammans med andra
- hur involverad personen är och vad som upplevs meningsfullt (ICF, Pleiss & Granlund 2011)

Självbestämmande=

- att vara den primära orsaken till vad som händer i ens eget liv
- att kunna göra val och fatta beslut oberoende av yttre påverkan (även om stöd och hjälp behövs för att göra valen och fatta besluten)
- att kunna föra fram sina argument så andra lyssnar (Wehmeyer & Schwartz, 1998)

Förmåga till delaktighet och självbestämmande finns hos alla individer .
Det är bara omgivningens förmåga eller oförmåga som sätter gränser.

Hur ser det ut för personer med intellektuell funktionsnedsättning (IF)?

- Är det ett policykrav att personer med If ska vara involverade i beslutsfattande processer?
- Har du tillgång till metoder som stödjer personer med If att uttrycka sina åsikter och synpunkter?

”Finns det rättigheter för någon så finns det även skyldigheter för någon att tillgodose dessa. För att kunna utkräva en rättighet måste man kunna identifiera skyldighetsbärare”.

(Lena Halldenius, prof. Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen, Lunds universitet)

Vilka är då ”skyldighetsbärarna”?

Personal med rätt kompetens -
kunskaper om funktionsnedsättningen
– måste finnas i verksamheten

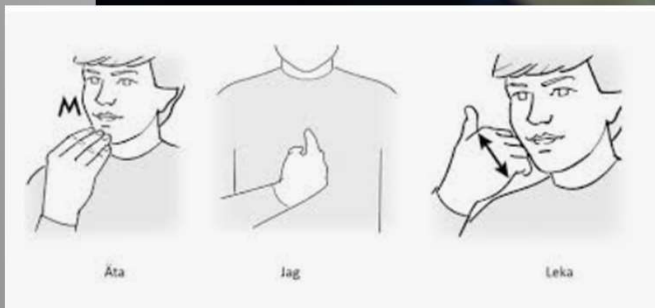
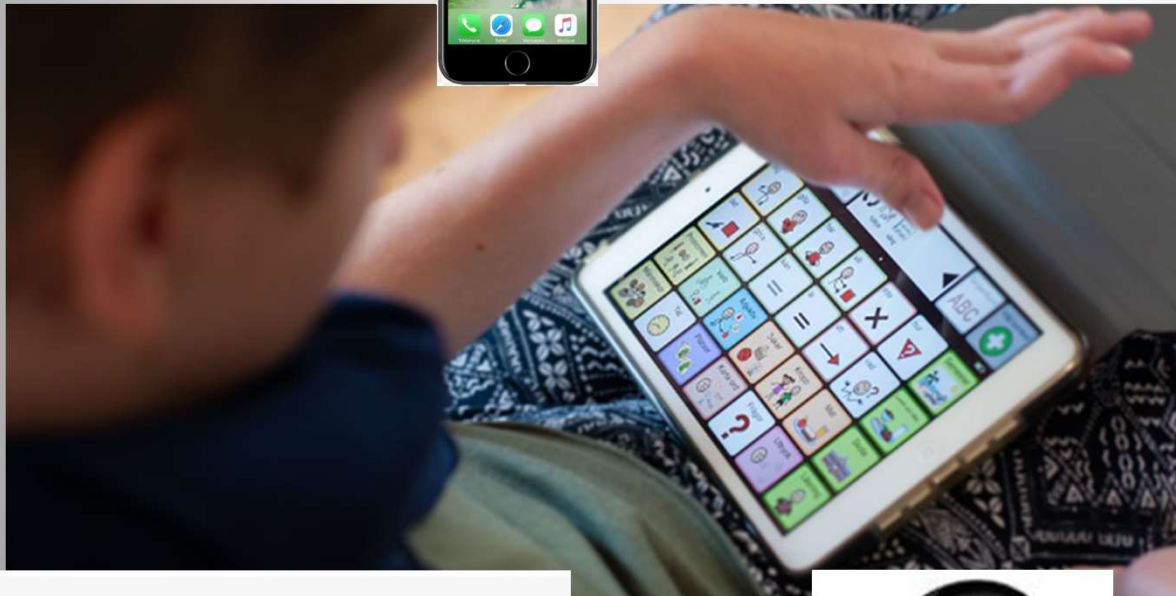
Förskrivare av kognitivt stöd
och hjälpmedel.

Verksamhetschefer och stödpedagoger som
kan ta ansvar för att verksamheten bedrivs med
bästa tillgängliga kunskap.

LSS-handläggare

Politiker som kan fatta beslut som tillgodoser rättigheterna.

Hjälpmedel för delaktighet

Vilken kompetens finns i verksamheten?

Vilken kompetens behövs?

- Grundutbildning
 - undersköterska, mentalskötarutbildning
- Utbildning om funktionsnedsättningen, pedagogik och AKK/bildstöd.
 - stödpedagog
- Utbildning i åldrande, demens och palliativ vård
 - "Tidiga tecken", "Åldern har sin rätt"
 - stöd från demenssjuksköterska
- Övrig kompetenshöjning
 - lågaffektivt bemötande, smärtekunskap, utbildning i förflyttning och lyftteknik.
 - handledning från omsorgen och psykiatrin och stöd från dietist.

Tala är silver – visualisera är guld

(Nååkve Baldin)

Tal

Abstrakt
Försvinner (auditivt, dynamiskt)
Framplockande minne

Skrift

Abstrakt
Stannar kvar (visuellt, statiskt)
Igenkännande minne (när man läser)
Framplockande minne (när man skriver)

Bild eller föremål

Konkret
Stannar kvar (visuellt, statiskt)
Igenkännande minne

Tecken

Konkret-abstrakt
Försvinner men kan fördröjas (visuellt, dynamiskt)
Framplockande minne

Verktyg behövs för att:

- Skaffa kunskap
- Väga alternativ mot varandra
- Värdera
- Fatta beslut
- Redskap att argumentera för sitt val

**Verktygen är
kognitivt stöd**

Få uttryck – många möjligheter

Jag håller med

Jag håller *inte* med

Få uttryck – många möjligheter

Jag vill snacka med dig

Det är min tur

Mer!

Äh, lägg av!

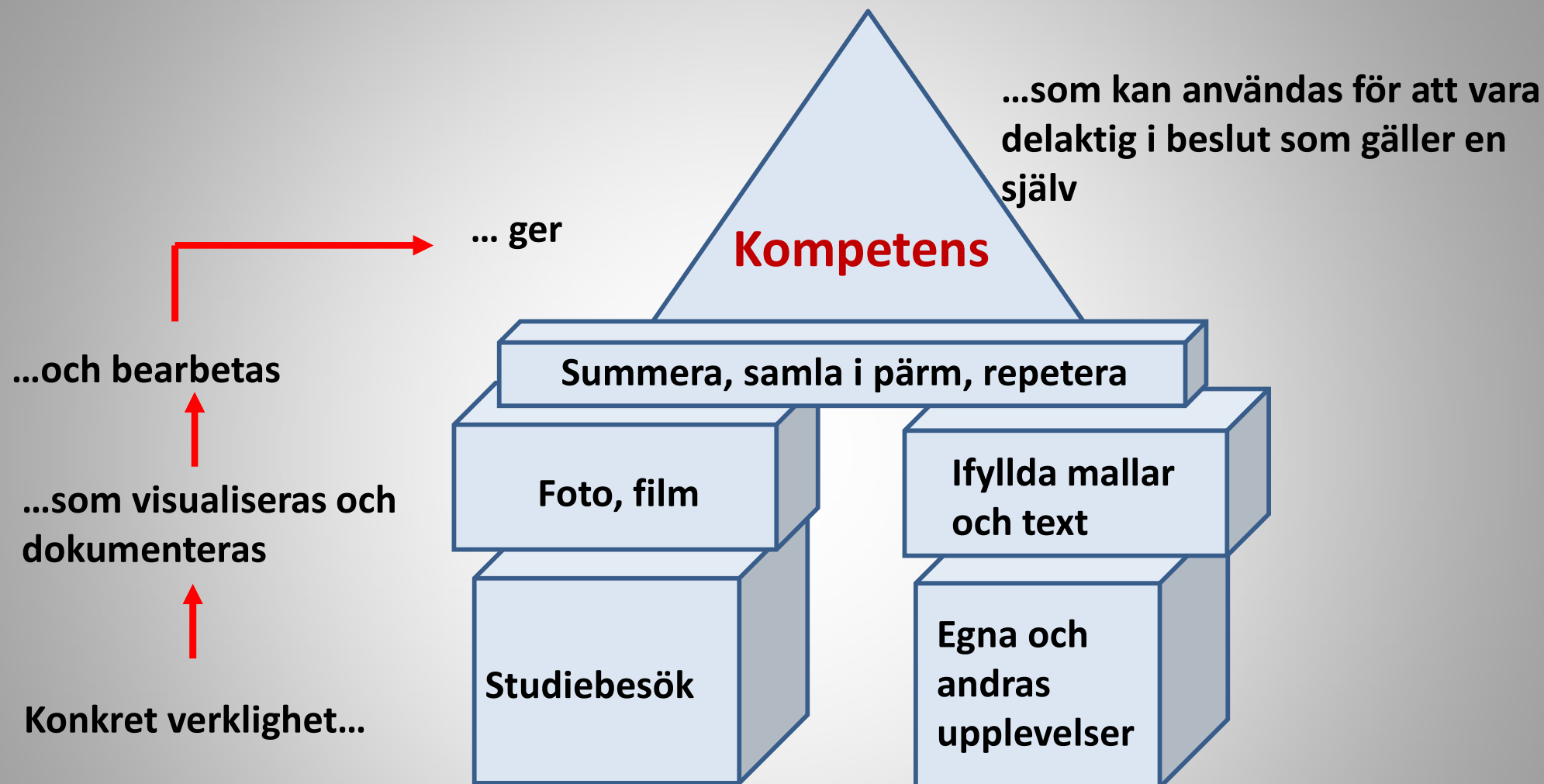
Fråga mig vad jag vill

Jag vill något annat

Kolla !

Toppen!

Så här byggs kompetens

Så här vill jag ha det - boende

Besök på: Solgården Datum: 5 april		
Mitt namn: Annika		
Fråga om:	Svar:	Så här vill jag ha det:
Vilka andra bor här?	Sju personer med IF. 4 män och 3 kvinnor. De är mellan 64 och 75 år.	Bra. Jag vill bo med de som är i min ålder.
Lägenheten - hur stor?	Små lägenheter med köks-pentry och badrum. Varje lägenhet har egen uteplats. 	Jag vill ha plats med min soffa.
Måltider	Man kan äta i sin lägenhet eller tillsammans i matsalen. 	Ibland vill jag laga mat fast med hjälp. Ibland vill jag att andra ska fixa det.
Vad kan man göra?	Sittgympa, bingo, fika tillsammans. Ibland någon som sjunger och spelar.	Gå på promenad.
Får man ha katt här?	Nej, det finns dom som är allergiska.	

LSS

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade

- Verksamhetens mål och allmänna inriktning
- 5 § Verksamhet enligt denna lag skall främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som anges i 1 §. Målet skall vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra.

Att vara delaktig i samhället – är det...

... att man gör lika för alla

eller

... att man gör olika så alla får det lika bra